

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODDELEK

ZADEVA FERHATOVIĆ proti SLOVENIJI

(pritožba št. 64725/19)

SODBA

Člen 1 P1 – Nadzor nad uporabo premoženja – Zaseg vreč bakrene žice pri pritožniku, zoper katerega je bila obtožba nazadnje umaknjena, in izročitev družbi, ki naj bi bila žica domnevno ukradena – Pomanjkanje pravnega postopka, ki bi varoval interese vpletenih oseb pred samovoljo pri vračanju zaseženih stvari domnevnemu oškodovancu – Neuspeh domačih sodišč pri odpravljanju pomanjkljivosti – Porušeno pravično ravnovesje med nasprotujočimi si interesi

STRASBOURG

7. julij 2022

Ta sodba bo postala dokončna v okoliščinah, navedenih v drugem odstavku 44. člena konvencije. Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Ferhatović proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (prvi oddelek) kot senat v sestavi:

Péter Paczolay, *predsednik*,

Marko Bošnjak,

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Lorraine Schembri Orland,

Joanis Ktistakis,

Davor Derenčinović, *sodniki*,

in Renata Degener, *sodna tajnica oddelka*,

ob upoštevanju:

pritožbe (št. 64725/19) proti Republiki Sloveniji, ki jo je 6. decembra 2019 na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: "konvencija") na Sodišče vložil slovenski državljani Sebastjan Ferhatović (v nadaljnjem besedilu: "pritožnik");

sklepa, da obvesti slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) o pritožbi;

stališč strank in

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 14. junija 2022,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne.

UVOD

1. Zadeva se nanaša na zaseg treh velikih vreč bakrene žice pritožniku – obdolžencu v kazenskem postopku – in njihovo izročitev družbi E., ki naj bi bila žica ukradena. Pritožnik se je pritožil, da je policija predala žico družbi E., kar pomeni kršitev 1. člena protokola št. 1 h konvenciji.

DEJSTVA

2. Pritožnik je bil rojen leta 1985 in živi v Ljubljani. Zastopal ga je B. Penko, odvetnik iz Ljubljane.

3. Vlado je zastopala V. Klemenc, višja državna odvetnica.

4. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi.

I. ZASEG BAKRENE ŽICE IN S TEM POVEZANE OKOLIŠČINE

5. Dne 7. februarja 2009 je policijska patrulja ene od policijskih postaj v Ljubljani opazila tri moške, ki so potiskali kombinirano vozilo Mazda bele barve brez registrskih tablic, za njim pa je v avtomobilu vozil pritožnik. Kasneje istega dne sta patruljna policista od drugih policistov izvedela, da so prav tako vozilo Mazda opazili 5. in 6. februarja 2009 pred krajem dveh vlomov na Tobačni ulici v Ljubljani, med katerima je bila na škodo družbe E. ukradena večja količina kablov, ki so vsebovali baker. Policista sta se nato

vrnila na kraj, kjer je bilo opaženo vozilo. Ob prihodu sta videla več oseb na pritožnikovem naslovu, ki so v njegovo garažo raztovarjale domnevne bakrene izdelke in žico iz kombiniranega vozila Mazda, ki naj bi bil podoben tistemu na videoposnetku, ki so ga posnele nadzorne kamere na kraju vloma.

6. Po pridobitvi odredbe preiskovalnega sodnika 8. februarja 2009 je bila na pritožnikovem naslovu opravljena hišna preiskava, med katero je bilo najdenih in zaseženih osem velikih platnenih vreč, v katerih je bila večinoma bakrena žica. Pritožniku je bilo izročeno potrdilo o zasegu predmetov, v katerem je bilo navedeno, da mu je bila zasežena žica. Kasneje so policisti domnevno ugotovili, da dimenzije žice v treh zaseženih vrečah ustrezajo dimenzijam kablov, ki so bili ukradeni družbi E.

7. Dne 24. aprila 2009 so bile omenjene tri vreče z bakreno žico predane družbi E., preostalih pet vreč pa je bilo 11. maja 2009 vrnjenih pritožniku.

8. Policija je 13. aprila 2010 na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani vložila kazensko ovadbo, v kateri je pritožnika obtožila storitve kaznivega dejanja prikrivanja po prvem odstavku 217. člena Kazenskega zakonika, ker je sprejel bakreno žico (olupljene kable) in jo skrnil v svoji garaži, čeprav je vedel, da izvira iz kaznivega dejanja. Škoda, ki je nastala družbi E., je bila ocenjena na približno 23.000 EUR.

9. Državno tožilstvo je 22. septembra 2010 vložilo zahtevo za uvedbo kazenske preiskave. Obtožnica proti pritožniku je bila vložena 27. decembra 2011.

10. Dne 26. novembra 2012 je državno tožilstvo umaknilo obtožnico, zato je bil kazenski postopek pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani 20. decembra 2012 ustavljen.

11. Pritožnik je 7. januarja 2013 pri Okrožnem sodišču v Ljubljani vložil zahtevo za vrnitev treh vreč bakrene žice, ki so bile izročene družbi E. Navedel je, da je vsaka vreča tehtala okoli 800 kg.

12. Okrožno sodišče v Ljubljani je 10. januarja 2013 pritožniku poslalo dopis, v katerem ga je obvestilo, da so bile zadevne vreče 24. aprila 2009 izročene oškodovani stranki.

II. CIVILNI ODŠKODNINSKI POSTOPEK

13. Pritožnik je 8. aprila 2013 pri Okrožnem sodišču v Ljubljani vložil tožbo zoper državo. Zahteval je odškodnino v višini 13.750 EUR, ki je ustrezala vrednosti zaseženih in nikoli vrnjenih treh vreč bakrene žice. Pojasnil je, da zbira odpadne kovine in jih prodaja. Vreče z zgoraj navedeno bakreno žico je več kot dve leti hranil v svoji garaži, da bi jo v večjih količinah prodal po višji ceni. Med drugim se je skliceval na 224. člen Zakona o kazenskem postopku, ki določa, da se zasežene stvari vrnejo lastniku, če se kazenski postopek v zvezi z njimi ustavi in če te stvari niso bile zasežene s posebno odločbo.

14. Tožena stranka je ugovarjala tožbi tako glede razlogov kot glede višine zahtevane odškodnine. Pritožnik je v svojih vlogah trdil, da je lastnik zaseženih bakrenih žic. Ko je bil zaslišan na obravnavi, je izjavil, da je njegova družina zbirala odpadne kovine na gradbiščih in po različnih soseskah ter da so tak material pridobili tako, da so zanj plačali ali v zameno opravili določene storitve, ali pa so ga pridobili brezplačno. Zanimal je, da bi 7. februarja 2009 prejel zadevne vreče, in dejal, da se ne spomni, kje in natančno kako, je pridobil bakreno žico, ki je bila v njih. Izjavil je, da je njegova družina žico, ki je bila v vrečah, več kot dve leti zbirala na različnih krajih in jo je nameravala prodati. M. Č., predstavnik družbe E., ki je prevzel tri vreče z žico od policije, je pojasnil, da so jih pozneje prodali "v Kočevju nekemu Romu" in da je bil denar izročen neposredno direktorju družbe E. Na vprašanje, ali je bila bakrena žica odstranjena iz kablov, ki so bili ukradeni družbi E., je M. Č. odgovoril, da tega ni bilo mogoče ugotoviti, saj je bila žica, ki je bila različno debela, očiščena in razrezana, ob prevzemu pa ni bila pregledana. Policist, ki je delal na primeru kablov, ukradenih družbi E., je pričal, da je zasežena bakrena žica zagotovo izvirala iz vrste kablov, ki so bili ukradeni, vendar so bili takšni kabli na voljo praktično povsod. Policija pa je glede na naravo zaporedja dogodkov menila, da so pripadali družbi E. Policist ni mogel navesti nobenih podrobnosti o količini zadevne žice in je dejal, da vreče niso bile stehane. Potrdil je tudi, da so bile vreče izročene družbi E. brez kakršne koli sodne odločbe, izdane v ta namen.

15. Krajevno sodišče v Ljubljani je 9. junija 2015 zavrnilo pritožnikov zahtevek kot zastaran. Sodišče je tudi menilo, da je ugovor tožene stranke glede tožnikove aktivne legitimacije za vložitev zahtevka utemeljen, saj je pritožnik sam izjavil, da bakrena žica ne pripada le njemu, temveč tudi petim drugim članom njegove družine.

16. Pritožnik se je pritožil.

17. Višje sodišče v Ljubljani je 23. marca 2016 sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo v ponovno odločanje. Poudarilo je, da je zakonski zastaralni rok začel teči šele po koncu kazenskega postopka. Ugotovilo je tudi, da mnenje sodišča prve stopnje glede pritožnikove aktivne legitimacije ni bilo pravilno, saj je ugotovilo: da je bila bakrena žica zasežena pritožniku; da je bil obdolženec v kazenskem postopku; in da se po 224. členu Zakona o kazenskem postopku zasežene stvari vrnejo osebi, ki jih je imela v posesti (imetnik) – ni pa nujno, da so bili njena last. Sodišču prve stopnje je naložilo, naj ugotovi vse elemente civilnega delikta.

18. Okrajno sodišče v Ljubljani je 12. julija 2016 po ponovni obravnavi zadeve zavrnilo pritožnikov tožbeni zahtevek. Sodišče je ob sklicevanju na pritožnikovo pričanje ugotovilo, da "ne more s stopnjo gotovosti sprejeti zaključka, da je bila tožeča stranka dejansko lastnica [zadevne bakrene žice]". Sodišče je tudi ugotovilo:

"Sodišče prve stopnje je [v prejšnji pravdi] zastopalo stališče, da bi o nastanku škode kot eni izmed predpostavk civilnega delikta lahko govorili le v primeru, če bi bil

oškodovanec tudi dejanski lastnik stvari. [...] Sodišče druge stopnje pa je v zvezi z navedenim zavzelo drugačno stališče in sicer da, glede na določilo 224. člena ZKP za vrnitev zasežene stvari zadošča, da je nekdo imetnik, ne lastnik stvari. Glede na navedeno stališče in upošteva, da je bil baker zasežen le tožeči stranki in da je bila le ona (in ne sorodniki, domnevni solastniki) obdolžena v kazenskem postopku, je neutemeljen tudi ugovor tožene stranke o pomanjkanju aktivne legitimacije ..."

19. Poleg tega je sodišče opozorilo, da čeprav bakrena žica, ki je bila zasežena pritožniku, zelo verjetno izvira iz električnih kablov, ki so bili ukradeni družbi E., ni bilo mogoče zanesljivo ugotoviti, da so ti kabli zares pripadali družbi E. Po mnenju sodišča "se [torej] nakazuje možnost, da v obravnavanem primeru niso bili izpolnjeni pogoji za vrnitev stvari družbi E. na podlagi 110. člena ZKP". Vendar po mnenju domačega sodišča to samo po sebi ne pomeni, da je država odškodninsko odgovorna. Sodišče je ugotovilo, da so policisti pri odločitvi o izročitvi stvari družbi E. v skladu s prvim odstavkom 110. člena Zakona o kazenskem postopku ravnali s skrbnostjo in vestnostjo, ki se od njih pričakuje v takih primerih, in da so imeli utemeljene razloge za prepričanje, da bakrena žica iz treh zaseženih vreč izvira iz električnih kablov, ki so bili odtujeni družbi E. Ugotovilo je naslednje:

"Ker je bilo njihovo postopanje [policistov] skladno z [... navedenimi] standardi in so tako zadostili dolžni [stopnji] skrbnosti, njihovega ravnanja ni mogoče oceniti kot protipravnega, četudi je bilo napačno presojeno, da so izpolnjeni pogoji za vrnitev zaseženih predmetov po prvem odstavku 110. člena ZKP. Ker tako ni podana ena izmed predpostavk odškodninske odgovornosti, je potrebno tožbeni zahtevek tožeče stranke v celoti zavrniti."

20. Pritožnik se je pritožil. Trdil je, da je policija ravnala nezakonito, ker ni upoštevala 110. člena Zakona o kazenskem postopku, ki jasno določa, da se pred koncem kazenskega postopka oškodovancu izročijo le stvari, ki mu nedvomno pripadajo.

21. Višje sodišče v Ljubljani je 21. decembra 2016 zavrnilo pritožnikovo pritožbo. Poudarilo je, da je eden od pogojev za odškodninsko odgovornost tožene stranke nastanek škode, pri čemer dokazno breme o obstoju takšne škode nosi domnevni oškodovanec. Poudarilo je tudi, da je pritožnik trdil, da je bilo njegovo premoženje zmanjšano, vendar ni izpodbijal ugotovitve sodišča prve stopnje, da ni dokazal svojega lastništva zadevnih bakrenih izdelkov. Po mnenju pritožbenega sodišča pritožnik, ker se torej ni mogel šteti za lastnika zaseženih stvari, ne bi mogel utrpeti nobene škode, tudi če bi mu bile stvari zasežene. Pritožbeno sodišče je poudarilo, da zaradi tega pritožnik ne bi bil upravičen do odškodnine, tudi če bi bilo ravnanje policije protipravno.

22. Pritožnik je vložil predlog za dopustitev revizije, v katerem je med drugim trdil, da ni bilo sporno, da mu je bila bakrena žica zasežena, da je bila žica izročena družbi E. (katere lastništvo žice ni bilo nikoli dokazano), da policija ni upoštevala jasne pravne določbe iz 110. člena Zakona o kazenskem postopku, da nižja sodišča niso upoštevala stvarnega prava glede pridobitve

lastninske pravice na premičninah brez lastnika (*res derelictae*) in da je dovolj podrobno pojasnil, kako je pridobil zaseženo žico, ter da preprosto ni mogel predložiti več dokazov, da bi dokazal svoje lastništvo zadevne žice. Trdil je tudi, da je ves čas postopka ostalo nepojasnjeno, zakaj je bil upravičen do ponovne pridobitve posesti petih vreč z zaseženo žico, ne pa tudi preostalih treh kljub ustavitvi kazenskega postopka zoper njega.

23. Vrhovno sodišče je 6. aprila 2017 zavrnilo pritožnikov predlog.

24. Pritožnik je vložil ustavno pritožbo, v kateri se je med drugim skliceval na pravico do zasebne lastnine iz 33. člena ustave in 1. člena Protokola št. 1 h konvenciji.

25. Ustavno sodišče je 15. julija 2019 sklenilo, da ustavne pritožbe ne sprejme v obravnavo.

UPOŠTEVANI ZAKONODAJA IN PRAKSA

26. V skladu z Zakonom o kazenskem postopku se lahko predmet zaseže, če se šteje, da je proizvod ali predmet kaznivega dejanja (*corpus delicti*) ali da je dokazni predmet. Predmet se lahko dokončno odvzame le z odločbo sodišča ali v nekaterih izjemnih primerih z odločbo državnega tožilca. Zaseže se lahko vsak predmet, ne glede na to, kdo je njegov lastnik (osumljenec ali oškodovanec, lahko tudi tretja oseba). V zvezi s tem so pomembne naslednje določbe:

220. člen

"(1) Predmeti, ki se morajo po kazenskem zakonu vzeti ali ki utegnejo biti dokazilo v kazenskem postopku, se zasežejo in izročijo v hrambo sodišču ali pa se kako drugače zavaruje njihova hramba.

(2) Kdor ima take predmete, jih mora na zahtevo policije, državnega tožilca ali sodišča izročiti. ...

...

(4) Policisti smejo zaseči predmete, navedene v prvem odstavku tega člena, kadar postopajo po 148. in 164. členu tega zakona ali kadar izvršujejo nalog sodišča.

..."

224. člen

"Predmeti, ki se med kazenskim postopkom zasežejo, se vrnejo lastniku oziroma imetniku, če se postopek ustavi in ni razlogov, da se vzamejo (498. člen)."

498. člen

(1) Predmeti ... se vzamejo tudi tedaj, kadar se kazenski postopek ne konča s sodbo, s katero je obdolženec spoznan za krivega, če je nevarno, da bi bili uporabljeni za kaznivo dejanje, ali če to zahtevajo koristi splošne varnosti ali razlogi morale.

(2) Poseben sklep o tem izda organ, pred katerim je tekel postopek takrat, ko je bil postopek končan oziroma ustavljen ...

(3) Sklep o odvzemu predmetov iz prvega odstavka tega člena izda sodišče tudi, če v sodbi, s katero je bil obtoženec spoznan za krivega, manjka taka odločba.

...

(5) Zoper odločbo iz drugega in tretjega odstavka tega člena ima lastnik predmetov pravico pritožbe ... Če sklepa iz drugega odstavka tega člena ni izdalo sodišče, odloči o pritožbi senat (šesti odstavek 25. člena) sodišča ...”

498.a člen

“(1) Razen v primerih, ko se kazenski postopek konča s sodbo, s katero je obdolženec spoznan za krivega, se denar ali premoženje nezakonitega izvora iz 245. člena kazenskega zakonika in protipravno dana ali sprejeta podkupnina iz 151., 157., 241., 242., 261., 262., 263. in 264. člena kazenskega zakonika, vzamejo tudi:

1) če so dokazani tisti zakonski znaki kaznivega dejanja iz 245. člena kazenskega zakonika, ki kažejo na to, da denar ali premoženje ... izvira iz kaznivih dejanj, oziroma

2) če so dokazani tisti zakonski znaki kaznivih dejanj iz 151., 157., 241., 242., 261., 262., 263. in 264. člena kazenskega zakonika, ki kažejo na to, da je bila dana ali sprejeta nagrada, darilo, podkupnina ali kakšna druga premoženjska korist.

(3) Poseben sklep o tem izda senat ... na obrazložen predlog državnega tožilca; pred tem pa mora preiskovalni sodnik na zahtevo senata zbrati podatke in raziskati vse okoliščine, ki so pomembne za ugotovitev nezakonitega izvora denarja ali premoženja oziroma protipravno dane ali sprejete podkupnine.

...

(4) Zoper sklep iz drugega odstavka tega člena ima lastnik odvzetega denarja ali premoženja oziroma podkupnine pravico do pritožbe ...”

27. Predmeti, zaseženi za namene kazenskega postopka, se lahko vrnejo oškodovancu pred izidom tega postopka pod pogoji iz 110. člena Zakona o kazenskem postopku, ki se glasi:

“(1) Če gre za stvari, ki nedvomno pripadajo oškodovancu in niso potrebne kot dokaz v kazenskem postopku, se izročijo oškodovancu še pred koncem postopka.

(2) Če se več oškodovancev prepira o lastnini stvari, se napotijo na pravdo ...

(3) Stvari, ki so potrebne kot dokaz, se zasežejo in po končanem postopku vrnejo lastniku. Če je taka stvar lastniku neizogibno potrebna, se mu sme vrniti tudi pred koncem postopka proti zavezi, da jo na zahtevo prinese.”

28. V skladu s pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z dne 19. decembra 1990 mora policija obdolžencu vrniti predmete, ki jih je zasegla v predkazenskem postopku in jih ni izročila v hrambo sodišču.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 1. ČLENA PROTOKOLA ŠT. 1 H KONVENCIJI

29. Pritožnik se je pritožil, da je bila izročitev njegove bakrene žice družbi E. v nasprotju s 1. členom Protokola št. 1 h konvenciji, ki se glasi:

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur se ne sme odvzeti lastnina, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Te določbe pa nikakor ne omejujejo pravice držav, da uveljavljajo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

A. Sprejemljivost

1. *Združljivost ratione materiae in status žrtve*

30. Vlada je najprej trdila, da pritožnik ni dokazal, da je bil lastnik bakrene žice, ki mu je bila zasežena. Njegov civilni odškodninski zahtevek tako ni imel možnosti za uspeh in ne bi mogel povzročiti nobenega interesa, ki ga varuje 1. člen Protokola št. 1. V zvezi s tem je vlada predložila številne odločbe, ki sta jih sprejela Vrhovno sodišče in Višje sodišče v Ljubljani v zvezi z zaseženimi predmeti, vrnjenimi oškodovancu na podlagi 110. člena Zakona o kazenskem postopku. V teh odločbah so domača sodišča – pri odločanju o zahtevkih, ki so jih vložili obdolženci, ki so jim bile zasežene stvari – ugotovila, da so bile te stvari vrnjene zakonitemu lastniku ali pa je bilo ugotovljeno, da tožnik ni lastnik zaseženih stvari. Glede zadnjega primera je Vrhovno sodišče v sodbi II Ips 442/2007 z dne 11. februarja 2010 ugotovilo, da je tožnik zaseženi avtomobil pridobil od osebe, ki ni bila njegov lastnik, in da je bil pri tem nedobroveren, zato ni bil upravičen do odškodnine v zvezi z njegovim zasegom.

31. Vlada je poleg tega trdila, da bi bilo treba pri ugotavljanju statusa žrtve pritožnika upoštevati njegovo priznanje, da je bakrena žica pripadala njegovi celotni družini.

32. Pritožnik je navedel sodbo II Cp 1028/2013 Višjega sodišča v Ljubljani z dne 22. maja 2013, v katerem je to sodišče ugotovilo, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso šteti, da je bila oseba, ki so ji bile stvari zasežene v kazenskem postopku, njihov lastnik ali imetnik. Pritožnik je tudi trdil, da je na obravnavi pred sodiščem prve stopnje podrobno pojasnil, kako je pridobil zaseženo bakreno žico, in sicer tako, da jo je zbiral na gradbiščih, po različnih soseskah, na kmetijah in tako naprej. Poudaril je, da ni mogel predložiti več dokazov glede pridobivanja zavržene žice. Poudaril je tudi, da glede preostalih petih vreč, ki so imele nižjo vrednost in so mu bile vrnjene, ni bilo nobenega spora.

33. V zvezi s sodno prakso, ki jo je predložila vlada, je pritožnik trdil, da gre za zadeve, v katerih so domača sodišča ugotovila, da je bil pravi lastnik zaseženih stvari oškodovanec, ki so mu bile te stvari vrnjene. Ta sodna praksa naj bi se torej nanašala na okoliščine, ki so bile drugačne od tistih v njegovi zadevi.

34. Sodišče znova poudarja, da ima pojem "premoženja" iz prvega dela 1. člena Protokola št. 1 samostojen pomen, ki ni omejen na lastništvo fizičnega blaga in je neodvisen od uradne klasifikacije v domačem pravu: nekatere druge pravice in interese, ki predstavljajo sredstva, je prav tako mogoče obravnavati kot "premoženjske pravice" in potemtakem kot "premoženje" za namene te določbe. Vprašanje, ki ga je treba preučiti v posamezni zadevi, pa je, ali je pritožnik na podlagi okoliščin zadeve, obravnavane kot celote, upravičen do materialnega interesa, ki ga varuje 1. člen Protokola št. 1 (glej *Beyeler proti Italiji* [VS], pritožba št. 33202/96, § 100, ESČP 2000 I, in *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalski* [VS], pritožba št. 73049/01, § 63, ESČP 2007 I).

35. Sodišče ugotavlja, da so bile tri vreče bakrene žice nesporno zasežene pritožniku in izročene družbi E. Zdi se, da v nobenem postopku ni bilo dokazano, da je bila ta žica pred zasegom ukradena ali kako drugače nezakonito pridobljena. Sodišče zato meni, da bi bilo brez odločbe o zaplembi treba to žico, če ne bi bila izročena družbi E., vrniti pritožniku (glej 224. člen Zakona o kazenskem postopku, naveden v 26 odstavku; glej tudi 28 odstavek zgoraj). Sodišče poleg tega ugotavlja, da čeprav je naloga domačih sodišč, da ocenijo dokaze, ki so jim bili predloženi, pa je pritožnik pojasnil, kako je pridobil zadevno žico (glej 14 odstavek zgoraj). Čeprav je bilo to pojasnilo nejasno in omejeno, ga ni mogoče šteti za neutemeljeno, zlasti ob upoštevanju ugotovitev domačih organov, da ni bilo zanesljivo dokazano, da zadevna žica izvira iz električnih kablov družbe E. (glej 14 in 19 odstavek zgoraj). To zadostuje, da se v tem primeru uporabi 1. člen Protokola št. 1 (primerjaj *Rummi proti Estoniji*, pritožba št. 63362/09, § 105, 15. januar 2015). Iz istih razlogov (in ob upoštevanju, da je bilo na potrdilu o zasegu navedeno le pritožnikovo ime – glej 6 odstavek zgoraj) Sodišče ne vidi razloga za ugotovitev, da pritožnik ne bi mogel trditi, da je žrtev zatrjevane kršitve. S tem povezan ugovor vlade (glej 30 in 31 odstavek zgoraj) je zato treba zavrniti.

2. Izčrpanje notranjepravnih sredstev

36. Vlada je tudi ugovarjala, da pritožnik ni izčrpal razpoložljivih notranjepravnih sredstev, ker v pritožbi zoper sodbo z dne 12. julija 2016 ni izpodbijal "dokazne" ugotovitve Okrajnega sodišča v Ljubljani, da ni dokazal, da je lastnik zaseženih stvari. Sodba je tako v tem pogledu postala pravnomočna. Te ugotovitve ni bilo mogoče izpodbijati v revizijskem postopku ali z ustavno pritožbo. Vlada je nadalje trdila, da pritožnik

posledično tudi ni upošteval šestmesečnega roka glede vprašanja lastništva zasežene bakrene žice.

37. Pritožnik je trdil, da se je ves čas postopka skliceval na svojo lastninsko pravico. Poudaril je, da je Okrajno sodišče v Ljubljani ugotovilo, da mu je bila bakrena žica odvzeta in da je imel aktivno legitimacijo za nadaljevanje postopka. Sodišče prve stopnje njegovega zahtevka ni zavrnilo zaradi pomanjkanja dokazov o lastništvu, temveč zato, ker je menilo, da je bilo ravnanje policistov zakonito. Pritožnik tako ni imel razloga za pritožbo glede vprašanja lastništva v svoji pritožbi.

38. Sodišče ponovno poudarja, da je namen pravila o izčrpanju notranjepravnih sredstev državam pogodbenicam zagotoviti možnost, da preprečijo ali odpravijo zatrdjevanje kršitve pred njihovo predložitvijo Sodišču (glej med številnimi drugimi zadevami *Scoppola proti Italiji* (št. 2) [VS], št. pritožbe 10249/03, § 68, 17. september 2009, in *Vučković in drugi proti Srbiji* (predhodni ugovor) [VS], št. pritožbe 17153/11 in 29 drugih, § 70, 25. marec 2014). Uporabljati ga je treba z določeno mero prožnosti in brez pretiranega formalizma. Hkrati to običajno zahteva, da so pritožbe, ki naj bi bile naknadno vložene na mednarodni ravni, vsaj vsebinsko in v skladu z uradnimi zahtevami in roki, določenimi v domačem pravu, obravnavane pred ustreznimi domačimi sodišči (*Scoppola*, navedeno zgoraj, 69. odstavek).

39. Sodišče ugotavlja, da v obravnavani zadevi ni bilo sporno, da je pritožnik uporabil vse razpoložljive pravne poti in da se je v njih pritožil, da je policija nezakonito razpolagala z njegovo bakreno žico. Sodišče je seznanjeno s trditvijo vlade, da bi moral pritožnik v pritožbi zoper sodbo z dne 12. julija 2016 izpodbijati ugotovitev sodišča prve stopnje, da ni dokazal, da je lastnik zadevne žice (glej 36 zgoraj). Vendar Sodišče ugotavlja, da sodišče prve stopnje pritožnikovega zahtevka ni zavrnilo zato, ker bi menilo, da ni bil lastnik zaseženih stvari, temveč ker je ugotovilo, da ravnanja policistov ni bilo mogoče šteti za nezakonito (glej 18 in 19 odstavek zgoraj) – ugotovitev, ki jo je pritožnik nedvomno izpodbijal v svoji pritožbi (glej 20). Sodišče se zato ne more strinjati z vlado, da pritožnik ni izčrpal notranjepravnih sredstev. Dejstvo, da v svoji pritožbi in ustavni pritožbi ni mogel več izpodbijati dejstev, ki so jih ugotovila nižja sodišča (glej 36 odstavek zgoraj), je povezano z značilnostmi zadevnih notranjepravnih sredstev in ga ni mogoče očitati pritožniku. Zato je treba ta ugovor in z njim povezan ugovor v zvezi s spoštovanjem pravila šestih mesecev zavrniti.

3. Zaključek

40. Sodišče ugotavlja, da ta pritožba ni očitno neutemeljena niti nesprejemljiva iz katerega koli razloga, navedenega v 35. členu konvencije. Zato jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Navedbe strank

41. Pritožnik je trdil, da bi mu bilo treba vrniti tri vreče bakrene žice, ker v zvezi z njimi ni bil obsojen za nobeno kaznivo dejanje. Policija naj ne bi imela razlogov, s katerimi bi lahko upravičila izročitev vreč družbi E., saj naj ne bi bilo ugotovljeno, da so nedvomno pripadale tej družbi. Kot je navedeno v sodbi z dne 12. julija 2016, so bile stvari vrnjene družbi E. v nasprotju z zahtevami 110. člena Zakona o kazenskem postopku.

42. Vlada je trdila, da čeprav se 224. člen Zakona o kazenskem postopku nanaša na stvari, zasežene med kazenskim postopkom, je treba s stvarmi, zaseženimi pred uvedbo kazenskega postopka, ravnati enako. Trdila je, da je v obravnavanem primeru zaseg bakrene žice pomenil nadzor nad uporabo premoženja. Poleg tega je trdila, da je imela policija razumno podlago za domnevo, da zadevna bakrena žica izvira iz električnih kablov, ukradenih družbi E. Vlada je poudarila, da pravne in dejanske domneve niso bile nezdržljive s konvencijo, in je trdila, da je imel pritožnik možnost učinkovito izpodbijati ukrep, ki naj bi posegal v njegovo lastninsko pravico. Domača sodišča so pravilno ocenila dokaze in izdala dobro utemeljene odločbe.

2. Presoja Sodišča

(a) Splošna načela

43. Sodišče ponovno poudarja, da je njegovo stalno stališče, da zaplenba, čeprav vključuje odvzem premoženja, vendarle pomeni nadzor nad uporabo premoženja v smislu drugega odstavka 1. člena Protokola št. 1 (glej *Sun proti Rusiji*, št. pritožbe 31004/02, § 25, 5. februar 2009; *Riela in drugi proti Italiji* (sklep), št. pritožbe 52439/99, 4. september 2001; in *Gogitidze in drugi proti Gruziji*, št. pritožbe 36862/05, § 94, 12. maj 2015). V takih primerih mora Sodišče ugotoviti, ali je bil ukrep zakonit in "v skladu s splošnim interesom" ter ali je obstajal razumen odnos sorazmernosti med uporabljenimi sredstvi in ciljem, ki se želi doseči (glej *Džinić proti Hrvaški*, št. pritožbe 38359/13, §§ 61 in 62, 17. maj 2016, in *Gogitidze in drugi*, navedeno zgoraj, §§ 96 in 97). Kar zadeva slednje, so narava posega, zastavljeni cilj, narava premoženjskih pravic, v katere se posega, ter ravnanje pritožnika in državnih organov, ki izvajajo poseg, med glavnimi dejavniki, ki so pomembni za oceno, ali izpodbijani ukrep spoštuje zahtevano pravično ravnovesje in zlasti ali pritožniku nalaga nesorazmerno breme (glej *Karahasanoğlu proti Turčiji*, št. pritožbe 21392/08 in 2 drugi, 149. odstavek, 16. marec 2021).

44. Poleg tega je Sodišče ob številnih priložnostih opozorilo, da morajo domači postopki, čeprav 1. člen Protokola št. 1 ne vsebuje izrecnih postopkovnih zahtev, oškodovanemu posamezniku omogočiti razumno možnost, da svojo zadevo predloži pristojnim organom z namenom

učinkovitega izpodbijanja ukrepov, ki posegajo v pravice, zagotovljene s to določbo (glej zgoraj navedeno zadevo *Rummi proti Estoniji*, 105. odstavek, in *G.I.E.M. S.R.L. in drugi proti Italiji* [VS], št. pritožbe 1828/06 in 2 drugi, 302. odstavek, 28. junij 2018).

(b) Uporaba teh načel v obravnavani zadevi

45. Sodišče ugotavlja, da se poseg v pritožnikovo pravico iz 1. člena Protokola št. 1 nanaša na odločitev policije, da stvari, zasežene pri pritožniku, izroči družbi E., iz katere naj bi bile ukradene. Po slovenski zakonodaji se zdi, da je "vrnitev" stvari oškodovancu, razen v primeru, da so potrebne kot dokaz (glej tretji odstavek 110. člena Zakona o kazenskem postopku, naveden v 27. odstavku zgoraj), dokončna in brezpogojna, oškodovanec pa lahko s takimi stvarmi prosto razpolaga. V obravnavanem primeru je bil posledica tega nepreklicni odvzem zaseženih stvari, ki bi ga z vidika njegovih praktičnih posledic lahko primerjali z ukrepom zaplembe (glej na primer *Butler proti Združenemu kraljestvu* (sklep), št. pritožbe 41661/98, 27. junij 2002; *Gogitidze in drugi*, navedeno zgoraj; *Riela in drugi*, navedeno zgoraj; *Phillips proti Združenemu kraljestvu*, št. pritožbe 41087/98, ESČP 2001-VII; in *Silickienė proti Litvi*, št. pritožbe 20496/02, 10. april 2012). Zato je kljub njegovim daljnosežnim posledicam, poseg v obravnavani zadevi mogoče opredeliti kot nadzor nad uporabo premoženja v smislu drugega odstavka 1. člena Protokola št. 1 (glej 43. odstavek zgoraj; primerjaj *Rummi*, navedeno zgoraj, § 105; *Gogitidze in drugi*, navedeno zgoraj, § 94; in *Arcuri in drugi proti Italiji* (sklep), št. pritožbe 52024/99, 5. julij 2001). Treba je še ugotoviti, ali je bil ta poseg v skladu s pogoji iz navedenega odstavka.

46. Glede vprašanja zakonitosti posega Sodišče meni, da je treba to pustiti odprto in zadevo preučiti z vidika sorazmernosti. V tem smislu bo obravnavalo tudi morebitne pomembne pomanjkljivosti veljavnega domačega regulativnega okvira (glej *mutatis mutandis Aktiva DOO proti Srbiji*, št. pritožbe 23079/11, § 81, 19. januar 2021).

47. Sodišče nadalje ugotavlja, da se lahko načeloma šteje, da je bila odločitev policije o predaji žice družbi E. v splošnem interesu boja proti kaznivim dejanjem (glej *Denisova in Moiseyeva proti Rusiji*, št. pritožbe 16903/03, § 58, 1. april 2010, z nadaljnjimi sklici). Poleg tega se lahko šteje, da je bila v skladu s splošnim interesom skupnosti, saj naj bi zagotovila, da se oškodovancem v kazenskem postopku nemudoma vrnejo njihove stvari.

48. V zvezi s sorazmernostjo posega je treba najprej ugotoviti, da je bil kazenski postopek zoper pritožnika v zvezi z zasegom zadevne bakrene žice ustavljen, ker je bila obtožba zoper njega umaknjena. V zvezi s tem torej ni bil spoznan za krivega nobenega kaznivega dejanja in, kot je navedeno v 35. odstavku zgoraj, bi bil načeloma upravičen do vrnitve zaseženih stvari, če te ne bi bile izročene družbi E. Izročitev stvari družbi E. je temeljila na prvem odstavku 110. člena Zakona o kazenskem postopku, ki določa, da se stvari, ki jih je zasegla policija, lahko izročijo oškodovancu pred koncem

kazenskega postopka, če je bil oškodovanec nedvomno njihov lastnik (glej 27 odstavek zgoraj). Kljub resnosti ukrepa (glej 45 odstavek zgoraj) se zdi, da je bila odločitev o "vrnitvi" stvari oškodovancu v celoti predmet presoje policije.

49. Sodišče v zvezi s tem ponovno poudarja, da zahtevano ravnovesje med posegom v pritožnikovo pravico do mirnega uživanja lastnine in zastavljenim ciljem ne bo doseženo, če mora pritožnik nositi individualno in pretirano breme (glej *Gogitidze in drugi*, navedeno zgoraj, § 97) ali mu ni zagotovljena razumna možnost, da bi svojo zadevo predložil pristojnim organom z namenom učinkovitega izpodbijanja zadevnega ukrepa (glej *Rummi*, navedeno zgoraj, § 104, in *AGOSI proti Združenemu kraljestvu*, 24. oktober 1986, § 55, serija A št. 108). Za primerjavo opozarja, da je po slovenskem pravu trajni zaseg v obliki zaplembe mogoče odrediti brez obsodilne sodbe na podlagi 498. člena Zakona o kazenskem postopku le, če obstaja nevarnost, da bi se premoženje lahko uporabilo za kaznivo dejanje, ali če to zahtevajo koristi splošne varnosti ali razlogi morale. Poleg tega se v skladu s 498.a členom istega zakona lahko odvzamejo denar ali premoženje nezakonitega izvora, ki se uporablja za pranje denarja, ter protipravno dana in sprejeta podkupnina, če se dokaže njuna nezakonita narava. V takih primerih je predviden poseben postopek, vključno z možnostjo pritožbe pri sodnem organu (glej 28 odstavek zgoraj). Nasprotno pa po prvem odstavku 110. člena Zakona o kazenskem postopku "vrnitev" zaseženih stvari domnevnemu oškodovancu ne spremljajo nobena varovala pred samovoljo (glej 27 in 48 odstavek zgoraj).

50. Sodišče opozarja, da lahko razumljivo obstajajo okoliščine, v katerih je upravičeno izročiti zaseženo premoženje domnevnemu lastniku pred koncem kazenskega postopka zoper osebo, ki ji je bilo to premoženje zaseženo. Vendar se zdi, da v obravnavani zadevi ni bilo zanesljivo ugotovljeno, da je bila družba E. lastnica zadevne bakrene žice. Poleg tega ni bilo obravnavano vprašanje, ali je bilo za družbo E. res potrebno, da se ji žica izroči pred koncem kazenskega postopka, ker bi bila na primer nujno potrebna za njeno poslovanje ali ker bi zahtevala posebne pogoje skladiščenja. Dejansko iz dokumentov v spisu ni razvidno, da bi bila izročitev žice družbi E. v tistem trenutku nujna. Kot je razvidno iz dokazov, zbranih v domačem postopku, so zaposleni v družbi E. žico prodali kmalu po tem, ko so jo prevzeli od policije (glej 14 odstavek zgoraj). Kakor koli že, bistvo problema je v dejstvu, da je zadevna domača zakonodaja policiji dovoljevala, da zasežene stvari izroči domnevnemu oškodovancu, ne da bi obstajal kakršen koli pravni postopek, ki bi varoval interese vpletenih oseb in zagotavljal, da so izpolnjeni zakoniti razlogi za "vrnitev" stvari ter da je bilo vzpostavljeno pravično ravnovesje med nasprotujočimi si interesi.

51. Posledično je bila za pritožnika edina možnost, da uveljavlja svoje lastninske pravice v zvezi z zaseženo žico, ta, da poseže po civilnem postopku. Vendar je bil v obravnavani zadevi pritožnikov odškodninski

zahtevek zavrnen. Višje sodišče v Ljubljani je ugotovilo, da pritožnika ni bilo mogoče šteti za lastnika zaseženih predmetov, ker ni izpodbijal ugotovitve sodišča prve stopnje v tem smislu (glej 18, 1921 zgoraj). Vrhovno sodišče in Ustavno sodišče sta zavrnila njegove očitke (glej 23 in 25 odstavka zgoraj), ne da bi navedla konkretne razloge, na katerih sta utemeljila svoje odločitve. Glede na navedeno in ob upoštevanju zgoraj navedene ugotovitve, da je imel pritožnik premoženje, upravičeno do varstva po 1. členu Protokola št. 1 (glej 35 odstavka zgoraj), in da je domačim organom dal možnost, da odpravijo kršitev (glej 39 odstavka zgoraj), Sodišče meni, da domača sodišča niso odpravila pomanjkljivosti v zvezi z odvzemom bakrene žice, zaradi česar je bil pritožnik prikrajšan za postopkovna jamstva pred samovoljnim ali nesorazmernim posegom.

52. Glede na te okoliščine mora Sodišče ugotoviti, da je bilo v obravnavani zadevi porušeno pravično ravnovesje, ki ga je treba vzpostaviti med varstvom lastninske pravice in zahtevami splošnega interesa.

53. Torej je bil kršen 1. člen Protokola št. 1 h konvenciji.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

54. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

55. Pritožnik je zahteval 10.000 evrov (EUR) za nepremoženjsko škodo. Zahteval je tudi naslednje zneske za premoženjsko škodo: 13.750 EUR plus obresti (skupaj 22.794 EUR), kot odškodnino za zaseženo bakreno žico, in 108.000 EUR zaradi izgube finančnega premoženja, ki bi ga domnevno pridobil, če bi lahko denar od zasežene bakrene žice vložil v podjetje.

56. Vlada je trdila, da je pritožnikov zahtevek v zvezi s prihodki, ki bi jih domnevno dosegel, če bi ustanovil podjetje, povsem špekulativen.

57. V zvezi z nepremoženjsko škodo Sodišče meni, da ugotovitev kršitve 1. člena Protokola št. 1 sama po sebi pomeni zadostno pravično zadoščenje. V zvezi s premoženjsko škodo pa Sodišče meni, da je pritožnikov zahtevek, ki temelji na domnevni izgubi dohodka zaradi tega, ker mu je bilo preprečeno morebitno vlaganje v podjetje, povsem špekulativen in zato neutemeljen. Po drugi strani pa Sodišče ob upoštevanju informacij, s katerimi razpolaga, in dejstva, da vlada ni predložila nobenih dokazov, ki bi ovrgli pritožnikovo oceno vrednosti zadevne bakrene žice, meni, da je primerno pritožniku priznati 13.750 EUR za premoženjsko škodo. Temu znesku je treba dodati enkratno plačilo dvajsetodstotnih obresti (glej *Vaskrsić proti Sloveniji*,

pritožba št. 31371/12, § 98, 25. april 2017). Pritožnik bi tako moral prejeti 16.500 EUR in morebitni davek, ki se lahko obračuna.

B. Stroški in izdatki

58. Pritožnik je tudi zahteval 6.964 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali pred domačimi sodišči, ter za stroške in izdatke, ki so nastali pred Sodiščem.

59. Vlada je trdila, da je zahtevek pretiran.

60. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov samo, če dokaže, da so ti dejansko nastali in so bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Sodišče v tej zadevi ob upoštevanju razpoložljivih dokumentov in zgoraj navedenih meril meni, da je razumno prisoditi 5.000 EUR za kritje stroškov iz vseh zadevnih vzrokov in za morebitne obračunane davke.

C. Zamudne obresti

61. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba sprejemljiva;
2. *razsoja*, da je bil kršen 1. člen Protokola št. 1 h konvenciji;
3. *razsoja*, da je ugotovitev kršitve zadostno pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo pritožnika;
4. *razsoja*,
 - (a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dneva, ko postane sodba v skladu z drugim odstavkom 44. člena konvencije dokončna, plačati zneska:
 - (i) 16.500 EUR (šestnajst tisoč petsto evrov) za premoženjsko škodo in za morebitne obračunane davke;
 - (ii) 5.000 EUR (pet tisoč evrov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku;
 - (b) da se za navedene zneske od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
5. *zavrača* preostali del pritožnikovega zahtevka za pravično zadoščenje.

SODBA FERHATOVIĆ proti SLOVENIJI

Sestavljeno v angleškem jeziku in 7. julija 2022 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Renata Degener
sodna tajnica

Péter Paczolay
predsednik